

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی
The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

بررسی اثر داستان های شاهنامه بر میزان عزت نفس و افسردگی دانش آموزان

بتول بیکدلو¹ - سید علی اصغر رسولی²

1- دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات کودک و نوجوان، دانشگاه پیام نور مرکز دماوند

2- کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران

Email: batulbikdelo@gmail.com

چکیده

ادبیات کودک و نوجوان یکی از مهمترین ابزارهای تربیت و آموزش کودکان و نوجوانان است. یکی از بخش های ادبیات کودک و نوجوان بازنویسی داستان های کهن فارسی به زبانی ساده برای آنهاست. همچنین شاهنامه فردوسی کتابیست که سرشار از نکات آموزشی و تربیتی است. داستان ها و افسانه های این کتاب، حماسه ها، شخصیت ها و وقایع این کتاب میتواند تاثیر بسیار زیادی در تربیت کودکان و نوجوانان داشته باشد. با توجه به این موضوع که میزان افسردگی و کمبود عزت نفس در کودکان و نوجوانان مقدار قابل توجهی است، در این مقاله سعی شده است تا تاثیر برگزاری جلسات قصه گویی و داستان های شاهنامه بر میزان عزت نفس و افسردگی دانش آموزان را بررسی کنیم.

کلمات کلیدی: ادبیات کودک و نوجوان، شاهنامه فردوسی، عزت نفس کودکان، افسردگی کودکان، بازنویسی ادبیات

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

1. مقدمه

ادبیات کودکان بیش از هر زمان دیگر در عصر حاضر، بیشتر مورد توجه مربیان قرار گرفته است. به ویژه در دوران کودکی و نوجوانی فعالیتهای چشمگیری در گسترش ادبیات کودکان و نوجوانان دارد. گسترش رغبت های کودکان به خصوص در زمینه ی اخلاقی، مواردی هستند که اهمیت به کارگیری ادبیات کودکان را در فرآیند تعلیم و تربیت نمایش می دهد. یکی از موثرترین عوامل در انتقال این مفاهیم آموزشی غیرمستقیم است. شاهنامه فردوسی یکی از شاهکارهای ادبی و سند معتبر فرهنگ ملی ایرانیان است. مخاطب شاهنامه در دوره های گذشته فرهیختگان علمی، بزرگان نظامی و در درجه دوم عموم مردم بودند. نخستین بازنویسی شاهنامه برای کودک و نوجوانان بازنویسی ساده هستند که در آن ما هدف نویسنده ساده نویسی متن اصلی است کودکان و نوجوانان برای آگاه شدن از هویت و فرهنگ غنی خویش نیاز به آشنایی و ارتباطی آسان با این گنجینه ارزشمند دارند. استفاده از افسانه ها برای کودک و نوجوان اهداف خاصی را دنبال می کند که عبارتند از: سرگرم کردن خردسالان و پندآموزی، پرورش نیروی تخیل و تصور و قدرت ذهنی کودکان و نوجوانان کمک به آشنایی با میراث گذشته و تکوین هویت فرهنگی خوانندگان گسترش دید و تخیل و آماده کردن کودک برای شناختن، دوست داشتن و ساختن محیط. توجه به قهرمانان نیک علاقه مند کردن کودک به مطالعه بچه ها به انواع تجربه ها نیازمندان و افسانه ها زمینه مناسبی برای تجربه های عاطفی هستند. یکی از صاحب نظران ادبیات کودک می گوید: انواع افسانه ها در مجموعه سنت ها، از دیدگاه روانشناسی تعلیم و تربیت و جامعه شناسی وظایف حامی خود را دارند. از این رو ما میخواهیم با استفاده از داستان های بازنویسی شاهنامه و خواندن آن ها طی جلسات قصه گویی برای دانش آموزان پسر پنج ابتدایی، تاثیر این داستان ها بر میزان عزت نفس و افسردگی آن ها را بررسی کنیم. برای این منظور از مجموعه کتاب داستان های شاهنامه بازنویسی زهره شیشه چی استفاده شده و برای سنجش میزان عزت نفس دانش آموزان از پرسشنامه ی عزت نفس کوپر اسمیت و برای سنجش میزان افسردگی آنها از پرسشنامه افسردگی کودکان ماریا کواس کمک گرفته ایم.

2. ادبیات کودکان و نقش آن در تربیت

ادبیات کودکان به مجموعه آثار و نوشته هایی گفته می شود که به وسیله نویسندگان متخصصی، برای کودک تهیه می شود و در این آثار ذوق و سطح رشد و پختگی کودکان مورد توجه است (شعاری نژاد، 1397). باید بدانیم که

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

ادبیات کودک در جهان مخصوصاً در ایران بی سابقه نیست و با کنکاش در تاریخ می توان نمونه هایی از آثاری در این زمینه یافت که در گذشته پدید آمده است و این را باید بدانیم که میان آن ادبیات کودک با ادبیات کودک در حال حاضر که وسعت بیشتری دارد تفاوت بسیار اساسی وجود دارد. در ایران، ادبیات کودک قدمت چندانی ندارد. مثال: پیدایش آثار شادروان باغچه بان را که یکی از پیشگامان ادبیات کودک در ایران است مبدأ قرار می دهیم. می بینیم که پس از او آثار این حوزه روبه افزایش بود. تا امروز که ده ها و شاید صدها شاعر و نویسنده و ناشر دست اندر کار تولید ادبیات کودک اند و خوشبختانه بسیار بیشتر از کتاب های بزرگسالان به فروش می رود. پس بنابراین باید ادبیات کودک را جدی گرفت. این نوع ادبیات بستر خوبی است برای تربیت و نه تنها تربیت اخلاقی بلکه علمی، تربیت احساسی ها و عاطفه ها و بعدی فردی و اجتماعی و هرگونه تربیتی که بتواند به بروز رفتارها مطلوب در کودک بینجامد.

اما منظور از جدی گرفتن چیست؟ بی گمان فقط به این معنا نیست که در تهیه یا خرید کتاب گشاده دست باشیم و هر کتاب یا نرم افزاری که کودکمان می خواهد در اختیارش قرار دهیم بلکه باید با احساس مسئولیت عمل کنیم. این جدی گرفتن از دو جهت قابل توجه است. از جهت نویسنده، شاعر، فیلم ساز، هنرمند، تصویرگر، ناشر و و از جهتی دیگر مربی، پدر و مادر، آموزگار کودک و این دو جهت وظیفه دارند. ادبیات کودک را به بستری برای رشد تبدیل کنند. اگر بپذیریم که ادبیات کودک بستر تربیت است. خواه ناخواه باید قبول کنیم که برای این کار مربی لازم است: یعنی کسی که بتواند مفاهیم این ادبیات را به کودک تفهیم سازد مثل مادر که - به گفته ایرج میرزا در شعر زیبای مادر - در سخن گفتن یک حرف و دو حرف بر زبانم الفاظ نهاد و گفتن آموخت. در این مورد هم کسی به عنوان معلم باید باشد که کودک را همراهی کند. البته نخست مادر است و پس از مادر، مربیان و مسلمان. گام اول در علاقه مند کردن کودک به کتاب و دیگر وسایل فرهنگی و از جمله سخت افزارها و نرم افزارها مربوط مثل رفتن به کتاب فروشی ها با مکان های فرهنگی که بتواند او را با این موارد آشنا سازد و گام های بعدی همدلی و همراهی در حد خواندن، بازگو کردن و دیدن اثر «تصویر فیلم، و...» است و اینکه کودک را در این زمینه فعال سازیم.

ادبیات کودک کارکردهای بسیاری دارد که از آن میان، و مهم تر از همه دو کارکرد «پرورش تخیل» و «رشد زبان» است. این دو بر اساس نظریه پیوستگی زبان و تفکر با یکدیگر رابطه متقابل دارند و به عبارت دیگر باهم تعامل دارند. یعنی هرچه فهم زبانی کودک از نظر واژگان و عبارات بهتر باشد تخیل او نیز افزایش می یابد. پس باید بکوشیم کودکانمان پس از یادگیری خواندن، هرچه بیشتر متن هایی بخوانند که آن ها را در افزایش گنجینه واژگان کمک

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

نماید که به به‌نوبه خود می‌تواند فضای تخیل کودک را توسعه دهد. داستان به لحاظ نیاز فطری انسان، همیشه یکی از برنامه‌های مورد علاقه‌ی بشر بوده است. باگذر زمان علی‌رغم پیشرفت‌های سریع تکنولوژی هنوز زبان ساده‌ی داستان نقش بسیار مهمی در میان مسائل آموزشی ایفا می‌کند. از جمله فعالیت‌هایی که می‌تواند بدون ایجاد خلل در نظام آموزشی، از عهده‌ی مسئولیت پرارزش پرورشی کودک برآید و همه آن را به‌دور خود جمع کند، فعالیت داستان‌گویی است. هرچند با توجه به تغییرات تکنولوژی، تغییراتی پایه‌ای از داستان‌ها صورت گرفته است، اما با هماهنگی میان بخش‌های داستان‌هایی که کودکان می‌خوانند اثری عمیق بر فکر و روان آن‌ها می‌گذارد و آن‌ها را برای روبه‌رو شدن با مسائل رشد و معاشرت با دیگران آماده می‌سازد و نیز در درک و فهم مشکلات زندگی آن‌ها را یادی می‌دهد. همچنین باعث تقویت و پرورش نیروی تخیل در آن‌ها می‌شود. تحریک قوه‌ی ابتکار و خلاقیت در کودکان، ایجاد علاقه و عشق به ادبیات در کودکان، رشد اعتماد به نفس کودکان و خودباوری، برآوردن نیازهای عاطفی کودک و آماده‌ساختن او برای دریافت پیام‌های اخلاقی و انسانی داستان و قصه نقش بسیار مهمی در تکوین شخصیت کودکان دارد. از طریق قصه‌ها و داستان‌های خوب کودک به بسیاری از ارزش‌های اخلاقی پی می‌برد. ویژگی‌هایی مانند پایداری، شجاعت، نوع‌دوستی، امیدواری و خودباوری، پرورش حس زیبایی‌شناسی در کودک متوجه‌ساختن کودک به دنیای اطرافش، پرورش عادات مفید در کودکان، تشویق حس استقلال‌طلبی و خلاقیت جایگاهی هستند که هسته‌ی مرکزی آن از قصه‌ها و داستان‌ها تشکیل شده است. کودک در نظام تعلیم و تربیت جدید انسانی فعال و پویا است که حق انتخاب دارد. او با تجارب متفاوتی روبه‌روست. یکی از فعالیت‌هایی که کودک در نظام‌های آموزشی امروزه با آن روبه‌روست شنیدن، نوشتن، و بازگفتن است.

در ذهن کودک میلیون‌ها جرقه وجود دارد. که هر کدام می‌تواند زمینه‌ی بروز و ظهور و استعداد‌های تازه را فراهم کند کودک در داستان مایه‌ی زندگی خود را می‌یابد. و خصوصیات رفتاری افراد را درک می‌کند. داستان‌هایی که منعکس‌کننده‌ی نگاه انسان به جهان هستی و محیط پیرامون اوست و به‌هین دلیل قصه‌گویی راهی برای انتقال مفاهیم، آداب و رسوم از نسلی به نسل دیگر است. آشنایی با چندی از تأثیرات مثبت قصه‌گویی بر کودکان کمک بیشتری در جهت درک موضوع می‌نماید. کودکان و نوجوانان به مدد الگوهای انسانی، مدل‌هایی برای خویش فراهم می‌کنند تا او را در رسیدن به هدف‌ها و آرمان‌های شخصی کمک کند. از جمله:

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

- روشی برای علاقه‌مند شدن به کتاب و کتاب‌خوانی: وقتی پدر یا مادر برای کودک کتاب می‌خوانند کودک از این کار الگو گرفته و آن را انجام می‌دهد و به‌خاطر جذاب بودن داستان، کودک به کتاب علاقه‌مند می‌شود.
- تجربه‌های جدید در قالب قهرمان قصه: کودک خودش را جای قهرمان داستان می‌گذارد این کار باعث می‌شود که او روش‌های مقابله با بحران‌های زندگی را بیاموزد.
- پیام‌های غیرمستقیم به کودک: گوینده به‌وسیله قصه می‌تواند یک رفتار یا کار خوب را به کودک آموزش دهد، بدون اینکه به‌طور مستقیم و دستوری از او خواسته باشد کاری را انجام دهد. یک قصه خوب می‌تواند کار آموزش به کودک را آسان کند.
- شنیدن قصه به صورت گروهی و تقویت روابط اجتماعی: شنیدن قصه در جمع هم‌سالان باعث می‌شود روابط اجتماعی کودک تقویت شده و قصه بیشتر در ذهن او جای گیرد برای این کار مدرسه می‌تواند نقش مهمی داشته باشد. فعالیت کتابخانه مدرسه در این زمینه از اهمیت زیادی برخوردار است.
- پاسخ به سؤالات کودک در قصه: فرد به‌وسیله یک قصه خوب می‌تواند به بیشتر سؤالات کودکان درباره‌ی خدای ائمه و یا سؤالات علمی پاسخ دهد.
- قصه و افزایش قدرت تمرکز: با شنیدن قصه کودکان تمرکز بیشتری پیدا می‌کنند و خوب گوش دادن را یاد می‌گیرند. چون متوجه می‌شوند اگر می‌خواهند همه ماجرای در قصه را بدانند باید خوب گوش کنند و از حواس پرتی آن‌ها جلوگیری می‌کند قصه‌گویی در انتقال مفاهیم و نهادینه کردن ارزش‌های تربیتی و آموزش به کودکان بیش از سایر ابزار تربیتی در رفتار کودک مؤثر است به شرط آنکه درست و دقیق انتخاب شود و ریشه بسیاری از انحرافات را در کودکان بخشکاند.
- همچنین کودکان با خواندن و شنیدن قصه‌ها به سرمایه‌های تمدن و میراث فرهنگی خود دست یابند و با آداب و سنن جامعه جهانی آشنا شوند و خود را برای بهتر زیستن آماده کنند (8،9).

3. تعلیم و تربیت در شاهنامه

شاهنامه کتاب تعلیم و تربیت و اخلاق است، در نظر فردوسی، اخلاق اصل مهم و اساسی زندگانی و منشاء سعادت است. از لحاظ طرح فلسفی شاعر طوسی سعی و عمل و اراده اگر روی مبادی تقوی و عفت بکا رنرود-نتایج

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

سودمندی ندارد بلکه زیان آور است. وصول به مراتب بالای اخلاق و درک حقایق منوط به دینداری است. در هر حال دیانت از واجبات حیات مادی و معنوی است. و تنها این راه یزدان شناسی است که نیکی و بدی را با آن میتوان مقیاس و میزان قرار دارد.

هر آنکس که اندیشه بد کند	بفرجام بد با تن خود کند
از امروز کاری بفرما ممان	چه دانی که فردا چه سازد زمان
بدانگه که یابی تن زورمند	زیبیماری اندیشی و درد و گزند
بدانگه که در کار سستی کنی	همه رای با تندرستی کنی
چه چیره شود بر دل مرد رشک	یکی دردمندی بود بی پزشک
وگر بر خرد چیره گردد موی	بخواهد بدیوانگی بر گوا
وگر مرد بیکاره بسیار گوی	نخواندش نزد کسی آبروی
بکژی ترا راه تاریکتر	بدی راستی راه باریکتر
اگر جفت گردد زبان با دروغ	نگیرد زبخت سپهری فروغ
ز خورد و زبخشش میاسای هیچ	همه دانش و داد دادن بسیج
وگر با خردمند مردم بشین	که نادان نباشد بر آیین دین
سخن گفتن کژ زیچارگی است	به بیچارگان مر بباید گریست

مبدا و انتهای سعادت را اندیشه نیک میداند در ستایش راستی و دوری از دروغ و در هر فصل شواهد زیادی نشان داده و برای اینکه انسان اندیشه خوب داشته باشد. از لحاظ معنی هم دین را لازم شمرده این حکیم دانشمند در هزار سال پیش واقف بوده که سرچشمه آیات در مقاصد روحانی با توانی جسم میباشد و گفته است:

ز نیرو بود مرد را راستی
ز سستی کژی آید و کاستی

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

فردوسی از زبان بزرگان ، شاهان و موبدان بیانات حکیمانه دارد . که باید همه بخاطر بسپارند و به کار ببندند. در نصایح بزرگمهر گوید:

نخستین پند از پند گفتا دلب	به یزدان ستودن هر داد لب
دگر گفت روشن روان کس	که کوتاه گوید به معنی بی
کسی را که مغزش بود پرشتاب	فراوان سخن باشد و دیریاب
مدارا خرد را رادر بود	خرد بر سرجان چو افسر بود
چون دانا ترا دشمن با تو بود	به از دوست مردی که نادان بود
چو گفتار بیهوده بسیار گفت	سخنگوی در مردمی خوار گشت
همه روشنی تن از راستی است	زتاوی و کژی بییاد گریست
همه راستی باید آوا مستی	زکژی دل خویش پیراستن
توانگر شد آنکس که خردمند گشت	از او تیمار در بند گشت
بآموختن چون فروتن شوی	معمای دانندگان بشنوی
بیاموز و بشنو زهر دانش	بیاین زهر دانش رامش

در هشت مجلسی که در بارگاه انوشیروان با حضور موبدان و بزرگان تشکیل شد. نکته های اساسی اخلاقی که در زندگانی افراد از لحاظ مقدرات فردی و اجتماعی پر قیمت است. با شیرینی و حسن ابداع بیان شده فردوسی شاهکارهای فلسفی خویش را در این قطعات به معرض نمایش در آورده است.

در خصوص تحصیل علم اینگونه میفرمایند که :

میاسای از آموختن یک زمان	زدانش میفکن دل اندر گمان
چه گوئی که کار خرد توختم	همه هر چه بایست آموختم

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

یکی نفر بار می کند روزگار
که بنشاندت نزد آموزگار
در قسمت دیگر از زمان بزرگمهر خصائل مرد دانا را توصیف می نماید.
در زبان ناسپاس
به یزدان هرآنکس که شد ناسپاس
خوی مرد دانا بگوییم پنج
بخت آنکه هرکس که دارد خرد
به شادی کند زانکه نیافته
بنا بودنی ها ندارد امید
در مجلس سوم - بزم سوم - اندرزهای زیر را می دهد:
چو بنیاد دانش بیاموخت مرد
زدانش نخستین به یزدان گرای
بدوبگروی کام دل یافتی
ذکر دانش آنست کز خوردنی
سزاوار گردد به جنگ و نبرد
که او هست باشد همیشه بجای
رسیدی بجایی که بشناختی
فراز آری از روی آوردنی
بخورد وبه پوشش به نیکی گرای
همان دوستی با کسی کن بلند
تو بر انجمن خامشی برگزین
بآ موختی در جگر سوختی
چو گویی همان گو که آموختی
فردوسی در وصف نقاط مختلف ایران عزیز خود از لحاظ تجسم آب و هوای پاک و مناطق زیبا و بی نظیر سخن را
داده و در داستان ((کاوس)) از زبان رامشگر مازندران را بدین نحو توصیف میکند.

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

برآورد مازندرانی سرود	به بربط چو بایست بر ساخت رود
همیشه برو بومش آباد باد	که مازندران شهر ما یاد باد
درودشت پرلاله و سنبل است	که در بوستانش همیشه گل است
نه سرد و نه گرم و همیشه بهار	هوا خوشگوار و زمین پرنگار
گرازنده آهو به راغ اندرون	نوازنده بلبل به باغ اندرون
همی شاد گردد زبویش روان	گلاب است گویی بجویش روان
همیشه پر از لاله بینی زمین	دی و بهمن و آذر و فروردین
در میهن خواهی نهایت درجه فصاحت و بلاغت و حد کامل محبت و ایمان خود را بکار برده و فرموده :	
چنین دارم از موبد پاک باد	چو ایران نباشد تن من مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم.	همه سر به سر تن به کشتن دهیم
	عقیده و نظر فردوسی درباره زن و خانواده:
زرامش فراید دل راد مرد	زاندوه باشدرخ مرد زرد
که زن باشد از درد فریادرس	زن خوب رخ رامش افزای و بس
اگر تا جدار است اگر پهلوان	بزن گیرد آرام مرد جوان
جوان را به نیکی بود رهنمای	همه ز و بود دین یزدان بیای
	از زبان روزبه به دستور بهرام گفته است:
سپیدی کند از جهان نامید	زبوی زنان موی گردد سپید
ز کار جهان چندگونه بلاست	چو چوگان کند گور بالای راست

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی
The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

در داستان سیاوش و سودابه آورده است:

به آید تورا گر بزن نگروی

چون این داستان بر سر بشنوی

زن بدکش خواری آرد بروی

بگیتی بجز پارسا زن مجوی

از زبان اسفندیار گوید:

که هرگز نبینی زنی ((رایزن))

بکاری مکن نیز فرمان زن

در داستان بهرام چوبینه از زبان کردیه گوید:

به بسیار سال از برادر کهم

اگر من زنم پند مردان دهم

در همان داستان گوید:

سخنگوی روشندل و رایزن

همی گفت هر کس که این پاک زن

بیانش ز ((جاماسب)) نامی تر است.

تو گویی که گفتارش از دفتر است

و البته این جزر ومد نظر و عقیده درباره زن تابع حالات گوناگونی است که زنان در خانواده و جامعه از خود نشان میدهند گاهی در لباس فرشته آسمانی و مظاهر ملکوتی جمال و زیبایی و عشق و عفت و محبت و وفا تجلی می کند. و زمانی در قالب اهریمن در آمده جهانی را به خاک و خون می کشد-جزر ومد روحی زنان بسی فتنه ها شده و شواهد آن در داستان های ملی فراوان است (10،11،12).

4. بازنویسی و بازآفرینی متون کهن

یکی از گونه های ادبی در ادبیات کودک، که کاربرد بسیاری در این گستره دارد بازنویسی و بازآفرینی متون کهن است. بازنویسی و بازآفرینی متون متفاوت از قدیم رایج بوده است. از باب نمونه شاهنامه ی فردوسی بازآفرینی متون کهن است و یا مثل مولوی در آفرینش مثنوی، آثار عطار کار و ثانی را الگوی کار خود قرار داده است. حافظ نیز در بسیاری از اشعار خویش به پیشینیان توجه بسیار کرده است. در قرن اخیر بازآفرینی متون کمی ادبی برای کودکان تقریباً با کار مهدی آذر یزدی آغاز می شود. و همچنین نویسندگان دیگری نیز پس از او این راه را ادامه

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

دادند. از جمله نویسندگان خوش ذوق دکتر جعفر پایور، در مقالات خودش و گونه‌های بازنویسی و بازآفرینی را به دست داده است.

برای آشنایی با مفهوم بازنویسی، می‌توان گفت نویسنده در تألیف یک متن، افکار و باورها یافته‌های خود بی‌آنکه متن خاصی را الگوی کار خود کند. دنیای از واژگان را می‌آفریند هرچند پیش‌زمینه‌های ذهنی نویسنده را هیچ‌گاه نمی‌توان نادیده گرفت. اما نکته این است که در متن ویژه الگوی نویسنده بوده است. اما ممکن است نویسنده متن ویژه‌ای را الگوی خودش قرار دهد و یا قصد بازسازی متن کهنی را داشته باشد. این عمل بر حوزه‌ی بازنویسی و بازآفرینی مربوط است. هرکدام از این انواع تعاریف خاصی دارد. در بازنویسی که مخصوص متون کهن است. نویسنده بازنویسی متنی قدیمی را، که دارای واژه‌های ناآشناست با تغییر واژه‌های آن را ساده می‌کند. تا برای مخاطب قابل درک باشد. در این نوع، نویسنده آزاد و عقاید خود را در متن وارد نمی‌کند. بازنویسی انواع مختلفی دارد از بازنویسی ساده، بازنویسی خلاق، بازنویسی همراه با بازآفرینی که در دور نوع آخر تا حدودی نویسنده در متن اولیه تغییرات خلاقانه‌ای ایجاد می‌کند. گفتنی است که نویسنده بازآفرینی در متن بازآفرینی شده فقط به ساده کردن متن اکتفا نمی‌کند. او به ساختن دوباره‌ی متن می‌پردازد و در آن ایدئولوژی‌ها و عقاید خود را وارد می‌سازد. اگرچه این متن بسیار متفاوت از کار بازنویسی است. تألیف به شمار نمی‌آید. بازآفرینی به متن قدیمی محدود نمی‌شود و می‌توان هر متنی را بازآفرینی کرد. البته گاهی به آثاری می‌رسیم که نمی‌توان آن از بازنویسی یا بازآفرینی انگاشت، فقط قطعات بریده شده‌ای هستند که گاهی واژگان آن متون هم ساده نویسی نشده‌اند.

نویسندگان از بازنویسی و بازآفرینی متون مقاصد مختلف و گوناگونی دارند. گاه نویسنده‌ای قصد دارد تا کودکان را با متنی قدیمی آشنا سازد. در این صورت با ساده کردن آن اثر و البته با حفظ ظاهر آن متن را بازنویسی کند گاهی نیز هدف نویسنده درون مایه‌ی ویژه‌ای را در نظر دارد و متنی را می‌یابد که قابل پذیرفتن چنین درون مایه‌ای را دارا باشد. در این صورت ایدئولوژی و طرح خود را در متن وارد می‌کند. و متن اولیه را دگرگون می‌سازد. توضیح اینکه آشنا کردن کودکان با متون کهن به سادگی امکان‌پذیر نیست این متون درون مایه‌های گوناگونی دارند که گاه کودکان با آن در دل مایه‌ها بیگانه‌اند. و حتی با بازنویسی ساده کردن این متون نیز کودک نمی‌تواند با آن ارتباط بگیرد. این مسئله به این دلیل اهمیت دارد که ممکن است کودکان با اثر اولیه به خوبی و درستی آشنا نشده باشد و یا برای آن‌ها جذاب نبوده باشد. و زیبایی اثر برای او ناشناخته بماند. حتی امکان دارد این کودک

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

زمانی که درک واژگانی لازم را برای مطالعه‌ی اصل متن داشته باشد هرگز به سراغ متون کمی نرود. امروزه مشکل بسیاری از بازنویسی‌های آثار کلاسیک ادبی در این است که کودکان از این آثار استقبال نمی‌کنند (پایور، 1387).

5. اهمیت بازنویسی از شاهنامه

شاهنامه یکی از شاهکارهای ادبی و سند معتبر فرهنگ و هویت ملی ایرانیان است. فردوسی در این اثر ارزشمند فرهنگ و هنر و ملیت از دست رفته را زنده کرد و به مردم مایوسی و از ریشه جدا شده دوره خود هویت، استقلال‌طلبی و خودباوری آموخت. مخاطب شاهنامه در دوره‌های گذشته فرهیختگان علمی، بزرگان نظامی و درجه دوم عموم مردم بودند. امام امروزه شاهنامه تنها مختص گروه خاصی از جامعه نیست. بلکه کودکان و نوجوانان نیز برای آشنایی با فرهنگ، تمدن و آداب و رسوم گذشتگان خویش نیاز به برقراری ارتباطی صمیمی و آسان با این اثر گارنسنگ دارند. و تا امروز بازنویسی‌های زیادی از شاهنامه برای گروه سنی کودکان و نوجوانان نوشته شده است. نخستین بازنویسی شاهنامه برای کودک و نوجوان بازنویسی ساده است. که در آن هدف، ساده نویسی متن اصلی است. بازنویسی دهه 40 و 50 بیشتر از این قبیل‌اند. ارتباط کودک و نوجوان با رسانه‌ها، کتاب‌ها نیاز به ارائه متون کهن به شیوه‌ای خلاق را بیش از پیش آشکار می‌کند (کریم زاد، 1384) شاهنامه بازتاب فرهنگ و هویت ماست.

6. سنجش میزان عزت نفس دانش آموزان

عزت‌نفس به منزله‌ی بیان تایید یا عدم تایید افراده نسبت به خودشان است. و نشان می‌دهد که تا چه مقدار یک فرد خود را توانمند، ارزشمند و پراهمیت می‌داند در نتیجه به منظور فهم بهتر رفتارهای فرد، شناخت ادراک یا عقیده‌ای که فرد در مورد خود دارد، اهمیت بسیار بالایی دارد. به منظور ارزیابی عزت‌نفس، یکی از مقیاس‌های رایج، پرسشنامه‌ی عزت‌نفس کوپر اسمیت (SEI) است شکل آموزشی این مقیاس براساس بررسی گسترده‌ای درباره‌ی مبانی، استلزام‌ها و روابط متقابل عزت‌نفس فراهم شده است. پرسشنامه عزت‌نفس (SEI) را می‌توان به طور انفرادی یا تشکیلاتی اجرا کرد، در مرحله‌ی آموزشی در مورد کودکان و نوجوانان مدرسه‌ای از 8 سال به بالا به کار می‌رود. در رده‌ی بزرگسالان مربوط به اشخاصی است که تحصیلات عمومی خود را به پایان رسانده‌اند. زمان اجرای تست تقریباً ده دقیقه زمان است. براساس نگرش مؤلف اصطلاح عزت‌نفس به قضاوتی که افراد صرف

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

نظر از اوضاع و احوال نسبت به خودارند، اشاره دارد و در این معنا، بین درجه‌ی اطمینان یک فرد به ظرفیت موفقیت و به ارزش اجتماعی و شخصی خویشتن است، اطمینانی که بازخوردهای اتخاذ شده در قبال شرایط معمولی زندگی (اجتماعی، تحصیلی، حرفه‌ای) مفهوم آنها هستند. به این شکل و ترتیب، به منظور ارائه یک سنجش قابل اعتماد درباره‌ی عزت‌نفس فراهم شده است. پرسشنامه عزت‌نفس (SEI) شامل 58 ماده است، مواد هر یک از زیرمقیاس‌ها عبارتند از:

- مقیاس عمومی 26 ماده
- مقیاس اجتماعی و فرهنگی 8 ماده
- مقیاس آموزشی 8 ماده
- و مقیاس دروغ 8 ماده

نمرات زیرمقیاس و همچنین نمره‌ی کلی امکان زمینه‌ای را که در آن افراد واجد تصویر مثبتی از خود هستند، فراهم می‌سازند. (کوپر اسمیت، 1977)

پنج روان‌شناس به تقسیم‌بندی این مواد به دو گروه پرداخته‌اند، یعنی موادی را که منعکس‌کننده طراز بالای عزت‌نفس بودند و آنهایی را که طراز ضعیفی از عزت‌نفس را نشان می‌دادند، موادی که جنبه‌ی تکراری یا مبهم داشتند، یا آنهایی که درباره‌ی طبقه‌بندی آنها توافق وجود نداشت، حذف شدند. برای اینکه بدانند کودکان می‌توانند معنای جملات را به خوبی بفهمند به آزمایش 30 کودک، به وسیله‌ای موادی که برگزیده شده بودند پرداخته شد. این تحلیل امکان‌گزینش 50 ماده را در ارتباط با بازخورد نسبت به خود در چهار قلمرو اجتماعی خانوادگی آموزشی و شخصی بود، فراهم کرد. در مرحله اول، در مورد 87 کودک (پسر و دختر) به کار بسته شد و بر این اساس تایید شد که هیچ تفاوتی میان دو جنس وجود ندارد. در مرحله دوم 1748 کودک از سطوح مختلف اجتماعی - فرهنگی مورد آزمایش قرار گرفتند در این نتیجه هم دریافتن که هیچ تفاوتی میان دختر و پسر نیست اما گرایشی به دست‌یابی به یک نمره طراز بالا از عزت‌نفس را برجسته یافتند. به عبارت دیگر میانگین نمرات گروه مادی 35 و انحراف معیار آن مساوی 69 برد با مشاهده‌ی چنین نتایجی یک مقیاس «دروغ» نیز ابداع شد. این مقیاس شامل 8 ماده است که محتوای آنها آن‌چنان آشکارا مثبت یا منفی است که تردیدی در صداقت پاسخ‌ها باقی نمی‌گذارد (یعنی به سود آزمونی نیست) بنابراین مقیاس عزت‌نفس به منظو سنجش بازخورد نسبت به خود

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

در قلمروهای اجتماعی، خانوادگی، آموزشگاهی و شخصی فراهم شده و یک مقیاس دروغ به آن افزوده شده است. (کوپر اسمیت 1977)

7. افسردگی در کودکان

کودکان در طول دوره‌ی زندگی‌شان ممکن است افسردگی را تجربه کنند که این اختلال با افزایش سن در دختران بیش‌تر از پسران دیده می‌شود. افسردگی زمانی در کودک ایجاد می‌شود که کودک از خود تصویر بدی داشته باشد و زمانی که این احساس به اوج خود برسد، به یک بیماری تبدیل می‌شود. عوامل خانوادگی و چگونه زیستن از همه عوامل دیگر نقشی به سزای در بروز افسردگی نقش دارند. همچنین این افسردگی کودک، پیامدهای منفی بسیاری را به همراه دارد. از جمله تأثیر زیاد آن در آینده، عدم سازگاری اجتماعی، مشکلات تحصیلی و در برخی مواقع حتی اقدام به خودکشی.

نشانه‌های افسردگی در کودکان عبارتند از:

1- نشانه‌های رفتاری: بدون علت گریه کردن، سریع خشمگین شدن، کناره‌گیری از دیگران

2- نشانه‌های عاطفی: خشم، اضطراب، درماندگی، ناامیدی، انزوا، احساس گناه

3- نشانه‌های جسمانی: بی‌اشتهایی، یبوست، کاهش وزن یا افزایش آن، اختلال در ساعت خواب

4- نشانه‌های تخریب‌گرایانه: امیدوار نبودن به آینده، احساس بلا تکلیفی، خود را سرزنش کردن

این نشانه‌ها در بزرگسالان با طیف وسیع‌تر و پیچیده‌تری بروز می‌کند. شروع افسردگی زودرس در کودکان بیش‌تر تحت تأثیر عوامل خانوادگی و وراثت است. با وجود این، از هم‌گسیختگی خانوادگی را می‌توانیم در رفتار سرد و بی‌روح و منفی روابط متقابل کودک و پدر و مادر به وضوح ببینیم.

در سالهای اخیر وجود افسردگی در کودکان و نوجوانان نه تنها محرز دانسته شده است بلکه به این نتیجه رسیدن که افسردگی کودکی می‌تواند مشکلات جدی برای سلامت عمومی ایجاد کند. به گونه‌ای که پژوهش نشان داده است، که شناسایی افسردگی‌های کودکی و نوجوانی می‌تواند احتمال بیماری‌های روانی دیگر، ناراحتی‌های شدید، رفتارهای ناسازگارانه و حتی مرگ و میر کودکان را کاهش می‌دهد. برخی کودکان نشانه‌های کلاسیک افسردگی شامل غمگینی، اضطراب، بی‌قراری، و مشکلات در خوردن و خوابیدن را نشان می‌دهد. در حالی که برخی دیگر از کودکان افسرده مشکلات و دردهای جسمانی را نشان می‌دهد که به درمانها پاسخی نمی‌دهند. هر چند که تشخیص

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

افسردگی به مصاحبه و نوع ابزارهای سنجشی نیز بستگی دارد. پژوهش نشان داده است با وجود تشابه افسردگی کودکان با بزرگسالان، افسردگی کودکانی نسبت به بزرگسالی طیف متفاوتی دارد علاوه بر این که افسردگی در کودکان و نوجوانان ابعاد بیشتری با سایر اختلال‌های روانی دارد. با وجود انواع افسردگی کودکان و نوجوانان، اختلال افسردگی اساسی از مهم‌ترین مواردی است که در خصوص کودکان مطرح می‌شود و همانند اختلال افسردگی اساسی بزرگسالان ناتوان‌کننده است. به گونه‌ای کارکردهای فرد در کوتاه مدت یا درازمدت دچار آسیب می‌شود. در واقع اساس افسردگی در کودکان اختلال خلقی عودکننده‌ای است. که به طور قابل توجه‌ای با رشد بهنجار کودک تداخل می‌کند. و به گونه‌ای فرایند با خطر رفتارهای خودکشی همراه می‌شود. مطابق با DSM-IV تشخیص افسردگی کودکان زمانی رخ داده می‌شود که در یک یا چند دوره دو هفته‌ای دال بر تغییر کارکرد نشان بدهد. از جمله اینکه کودک افسرده ممکن است تحریک‌پذیر یا بی‌علاقه شود. و از خیلی چیزها لذت نبرد یا هر دو حالت را داشته باشد. و برخی از کارهای او با اختلال مواجه گردد.

- لاغر شدن و نرسیدن به وزن مورد انتظار
- اختلال در خواب (کم‌خوابی یا پرخوابی)
- کندی یا تحریک روانی - حرکتی شدید
- خستگی یا کم انرژی بودن
- احساس بی‌ارزش بودن یا احساس گناه
- افت توانایی تفکر و تمرکز
- افکار تکراری در مورد مرگ و خودکشی

ترغیب کودک افسرده به شرح داده قصه خودش به هر طریقی که می‌تواند بسیار درمان‌کننده است. و می‌تاند در تسکین بخشیدن افسردگی موثر واقع شود. یکی از روشهای بازی درمانی کودک در سالهای اخیر مطرح شده است. البته استفاده از قصه درمانی ابعاد گسترده‌ای دارد و تنها به درمان مشکلات روان‌شناختی کودکان ختم نمی‌شود. در قصه درمانی فرض بر این است که تغییر در زبان و ادبیات قصه‌های زندگی خود به تغییر در معانی زندگی فرد می‌انجامد. قصه درمانی با مفروضه‌های پست مدرنیسم یا فرازندگرایی همخوانی دارد. پست مدرنیسم از این عقیده حمایت می‌کند که هیچ حقیقت مطلق وجود ندارد بلکه به نظر و دیدگاه ما بستگی دارد. در دنیای پست مدرن قصه و داستان فضای آزادی برای عمل کردن به حساب می‌آیند؛ به همان سادگی که داستان فرصتی برای ابتکار

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

عمل دوباره فارهم می آورد قصه گو نکاتی را در می یابد که در تجربه های شخصی او، در پیوند داستانش با داستانهای دیگران به همین دلیل است که رویکردهای داستانی به روان درمانی بر این تأکید دارند که قصه ها در چگونگی رفتار و واقعیت های ما نقش مؤثری ایفا می کنند.

8. بررسی میزان افسردگی در کودکان

CDI یا پرسشنامه افسردگی کودکان ماریا ترامی یک ابزار خود گزارشی 27 آیتمی است که جهت ارزیابی نشانه های افسردگی در کودکان و نوجوانان استفاده می شود آیتم های این پرسشنامه که از پرسشنامه افسردگی بک برگرفته شده است هر نشانه ای را که می تواند سختی افسردگی دوره کودکی باشد ارزیابی می کند: به عنوان مثال خلق پایین، خود ارزیابی ضعیف، و مشکلات بین فردی CDI شامل 5 خرده مقیاس می باشد. که عبارتند از خلق مدنی، مشکلات بین فردی، احساس بیهودگی، عدم احساس لذات و عزت نفس پایین. CDI با سایر پرسشنامه های مرتبط با افسردگی دوره کودکی و نوجوانی از جمله مقیاس افسردگی نوجوانان رینولدز همستگی دارد. شماری از پژوهش ها نشان دادند برخی شواهد نیز نشان می دهند که این ابزار بیشترین کاربرد آن بررسی افسردگی در مطالعات همه گیر شناسی می باشد. و به تغییرات نیز حساس است (کواس 1992) نسخه 10 آیتمی CDI نیز جهت بررسی وجودی عدم وجود افسردگی در کودکان تهیه شده است. آیتم ها براساس طبقه بندی (عدم وجود نشانه) تا 2 وجود نشانه های مشخص) نمره گذاری می کنند. نمره کلی با دامنه تا 54 که هر چه نمره فرد بیشتر باشد شدت افسردگی فرد نیز بیشتر خواهد بود. با جمع نمرات همه آیتم ها بدست می آید. (کواس 1977) داده هایی راجع به هنجارهای سن و جنس موجود است. برای مثال فینچ و همکاران اجرای گروهی CDI را برای آزمودن تقریباً 1500 کودک دبستانی هفت تا شانزده ساله مورد استفاده قرار دارند. تفاوت های سنی و جنسی اندک، اما مهمی آشکار شد: کودکان بسیار خردسال نسبت به کودکان بزرگسال افسردگی کمتری نشان دادند. و دختران به خصوص در گروه های سنی پایین تر، افسردگی کمتری ابراز کردند. (هارینگتون 1380) مواردی که در این تست بررسی میشوند شامل: گزارش خلق افسرده، احساس بیهودگی، مشکلات بین فردی، احساس عدم لذت و عزت نفس منفی میشود و در بررسی های صورت گرفته نمره صفر تا 8 سالم، نمره 9 تا 19 آستانه افسردگی و نمره 20 به بالا برچسب افسردگی در نتیجه هر چه نمره فرد بیشتر باشد میزان افسردگی نیز بیشتر خواهد بود (هارینگتون 1380)

9. مهم ترین پیامدهای متداول عزت نفس پایین

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

پیامدهای که به دلیل پایین بودن عزت نفس به دنبال خواهد داشت. مهمترین آنها:

- گریزان بودن از افراد دیگر و همچنین عدم حضور در جمع دیگران می‌باشد. این افراد بر این باورند که ارزششان این قدر پایین است که کسی تمایلی به رفت و آمد با آنها ندارند و یا بیان می‌کنند که زندگی در قبالشان عادلانه رفتار نکرده است. و مانند یک قربانی با او رفتار شده است.
- مقصر دانستن دیگران، این طیف از افراد تمایل زیادی به مقصر دانستن دیگران دارند. آنها همه‌ی بدبختی‌ها و بیچارگی‌های زندگی خودشان را به دوش افراد دیگر می‌اندازند. این افراد چون احساس ناتوانی و بی-کفایتی می‌کنند بیشتر مورد انتقاد دیگران قرار می‌گیرند و خیال می‌کنند هر چه قدر بیشتر ایرادی در رفتار دیگران پیدا کنند خود را بالا می‌کشند. اما این فکر اشتباه می‌باشد.
- جلب توجه کردن، این افراد اگر بنا به دلایلی از طرف دیگران بی‌توجهی مشاهده کنند احساس ناراحتی و رنجش می‌کنند.
- خودخواهی این افراد آن قدر درگیر احساسات منفی خود هستند که فرصتی برای وقت گذاشتن برای نزدیک‌ترین افراد و عزیزانشان ندارند.
- دودلی، این افراد به توانایی‌های خود شک دارند در نتیجه در تصمیم‌گیرهای خود دچار مشکل می‌شوند تلاش‌هایشان برای انجام کارهای مهم زندگی بی‌ثمر می‌ماند.
- احساس یک قربانی را داشتن این افراد از اعتماد به نفس پایین‌تر برخوردار می‌باشند. و اغلب به خاطر شرایط زندگی احساس قربانی بودن را دارند.
- خودستایی زمانی که افراد از این شکل رنج می‌برند و مدام با آن درگیر باشند. باعث خواهد شد تا کمبودهای خود را در انجام برخی کارها افراطی جبران کنند.
- رقابت بینی از اندازه با دیگران، این افراد همیشه دوست دارند. کارها را در یک سطح بالاتر از افراد دیگر انجام دهند آنها شکست دیگران را سبب رشد و مورد توجه بیشتر قرار گرفتن خود می‌دانند.
- وجود عادت‌های عجیب و غریب، کندن موهای نقاط مختلف بدن از جمله ابرو و مژه و همچنین کندن و جویدن ناخن از نشانه‌های بارز پایین بودن عزت نفس در این افراد می‌باشد.

برخی از رفتارهای خود آزار دهنده در اعتماد به نفس پایین علاوه بر مواردی که درباره عزت نفس پایین ذکر شد موارد دیگری وجود دارند که به رفتارهای خود آزار دهنده معروف هستند. برای مثال: این دسته از افراد شخصی

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

را که از او تا حد مرگ متنفر می‌باشد به مهمانی‌های خود دعوت می‌کنند. این رفتار از نظر یک شخص سالم امری غیر عادی است. اما این طیف از افراد به شدت خواهان برقراری صلح هستند. حتی به قیمت بر هم زدن آرامش خود. مورد بعد که در رابطه با افرادی که دارای عزت نفس پایین می‌باشند وجود دارد این است که دروغ‌های عجیب و احمقانه بسیاری از آن‌ها شنیده خواهد شد. آنها به شدت محافظه‌کارتر و دوست دارند که اوضاع را به هر ترتیبی که شده آرام کنند. به همین خاطر از دروغ‌های مصلحتی استفاده می‌کنند مسئله بعدی این است که این افراد بیشتر در طول روز در حال چرت زدن هستند زیرا عزت نفس پایین تأثیر مستقیمی بر روی فیزیک بدن خواهد داشت.

10. رابطه عزت نفس و پیشرفت تحصیلی

از جمله مفهومی‌هایی که در چند دهه‌ی اخیر مورد توجه بسیاری از روان‌شناسان و پژوهش‌گران قرار گرفته «عزت نفس» می‌باشد. پیش‌تر صاحب‌نظران، برخورداری از عزت نفس را به عنوان عامل مرکزی و اساسی در ماندگاری عاطفی و اجتماعی افراد می‌دانند. عزت نفس بالا می‌تواند تا حدودی برخی از مسأله‌ها و مشکل‌های دوران کودکی را جبران نماید در واقع، فردی که احساس خوبی در مورد خودش دارد، بهتر می‌تواند با مشکل‌ها کنار بیاید. عزت نفس بر فرآیندهای شناختی، گرایش‌ها، نیازها، علاقه‌ها و آرمان‌های فرد اثرگذار و اثرپذیر است. پیشرفت تحصیلی نیز می‌تواند. متأثر از میزان عزت نفسی دانش‌آموز باشد. «آلیس پاپ» و همکارانش دریافته‌اند که بین عزت نفس مثبت و نمره‌های بالا در مدرسه‌ها رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد عزت نفس، یک جنبه‌ی مهم در کارکرد با کنش کلی فرد بوده و با زمینه‌های دیگری چون سلامت روانی – اجتماعی و عملکرد تحصیلی او در ارتباط است. راه‌کار عزت نفس، به این شکل است که هم می‌تواند علت و هم معلول نوعی از عملکرد که در زمینه‌ای دیگر حاصل شده است باشد پژوهش‌ها نشان می‌دهند. افرادی که دارای عزت نفس پایین‌تری هستند نسبت به آنانی که عزت نفس بالاتری دارند. بیشتر تحت تأثیر رابطه‌های قانع‌کننده قرار می‌گیرند و بیشتر به هم‌رنگی و هم‌توانی در موقعیت‌های اجتماعی تن در می‌دهند. عزت نفس از ویژگی‌های هر فرد می‌باشد. که برای ارزشیابی به نسبت پایدار برای او نسبت به خود دلالت دارد. که از تولد تا بزرگسالی تحت تأثیر عام‌های مختلفی مثل خانواده و نزدیکان مدرسه، فعالیت‌های جسمانی، سلامت جسمانی، پیشرفت تحصیلی و ... قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد که ارتباط میان پیشرفت تحصیلی و عزت نفس، یک رابطه‌ی دو طرفه باشد یعنی از طرفی داشتن عزت نفس به موجب پیشرفت تحصیلی می‌گردد؛ چرا که باور داشتن خود و برداشت مثبت از خویش در یادگیری انگیزه برای تحصیل

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

و... اثر گذاشته و باعث پیشرفت تحصیلی می‌شود و از طرفی دیگر به موفقیت‌های تحصیلی در رسیدن به اوج در کار آموزشی باعث بیشتر شدن عزت نفس می‌گردد. بعضی از روان شناسان اعتقاد دارند که (عزت نفس و پیشرفت تحصیلی) رابطه عمیقی با هم دارند. به عقیده‌ی «کوپر اسمیت» کودکانی که عزت نفس بالا دارند خلاقیت و استقلال بیشتری دارند کمتر تحت تأثیر عوامل محیطی قرار می‌گیرند. جامعه‌ای که افراد آن جوانان و نوجوانان پایه‌ی بهداشت روانی، شایستگی‌های ارتباط سالم و سازگاری اجتماعی پیشرفت تحصیلی محسوب می‌شوند (5،4).

11. روش کار

در اینجا با انتخاب یک گروه دانش آموز پسر کلاس پنج ابتدایی با تعداد 30 نفر در یک مدرسه ابتدایی در شهر قم کار را آغاز کردیم. ابتدا دو پرسشنامه گفته شده توسط دانش آموزان تکمیل شد. سپس با استفاده از کتاب شاهنامه بازنویسی شده با بازنویسی زهره شیشه چی، جلسات قصه گویی برای این گروه دانش آموزان برگزار شد. این جلسات طی شش هفته و هر هفته یک ساعت قصه گویی برای این دانش آموزان برگزار شد. پس از پایان جلسات قصه گویی مجدد دو پرسشنامه توسط دانش آموزان تکمیل شد. میانگین نمرات پرسشنامه‌ها قبل و بعد از جلسات قصه گویی در جدول شماره 1 قابل مشاهده می‌باشد.

جدول 1 - نمرات دانش آموزان از پرسشنامه‌ها قبل و بعد از جلسات قصه گویی

عنوان پرسش نامه	نمره قبل از جلسات قصه گویی	نمره بعد از جلسات قصه گویی
SEI (پرسشنامه عزت نفس)	26.7	31.4
CDI (افسردگی کودکان)	29.26	26.73

12. نتیجه گیری

با توجه به میانگین نمره دانش آموزان از دو پرسشنامه SEI و CDI میتوان مشاهده کرد که نمره عزت نفس دانش آموزان قبل از برگزاری جلسات قصه گویی 26.7 بوده و نمره میانگین دانش آموزان پس از برگزاری جلسات قصه گویی 31.4 بوده که در اینجا میتوانیم تاثیر برگزاری این جلسات قصه گویی را برای دانش آموزان مشاهده کنیم. حدود 5 نمره افزایش در میانگین نمرات دانش آموزان نشان دهنده تاثیر مثبت برگزاری جلسات قصه گویی شاهنامه برای افزایش عزت نفس کودکان است. همچنین نمره آزمون افسردگی کودکان در قبل از برگزاری جلسات 29.26 بوده و بعد از برگزاری جلسات به 26.73 کاهش پیدا کرده که در این جا هم میتوانیم مشاهده کنیم که روند

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

برگزاری این جلسات قصه گویی بر کاهش افسردگی کودکان تاثیر مثبتی داشته است. امیدواریم با توجه بیشتر به کودکان و با راه کار های اساسی ، میزان افسردگی کودکان را افزایش داده و عزت نفس آنها را تقویت کنیم تا کودکان سرزمین خود را که آینده سازان ما هستند را هر چه بیشتر مراقبت کنیم.

12. مراجع

1. علی اکبر شعاری نژاد. 1397. ادبیات کودکان. اطلاعات
2. تبریزی، م. 1304 ، قصه گویی برای شناخت و درمان، مجله زنان، اردیبهشت، شماره 23
3. کریم زاد، مریم، 1384، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه یزد، تاثیر شاهنامه در ادبیات کودک
4. 1386. رابطه ی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی. روانشناسی شادکامی و موفقیت 47. 44.
5. هوشیار شاهپوندی، نادر حاتمی، علی اعظم سهرابی. 1394. بررسی رابطه عزت نفس با پیشرفت تحصیلی. اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی
6. هارینگتن، ریچارد ، روشهای درمان افسردگی در کودکان ونوجوانان» ، ترجمه توزنده جانی، حسن ؛کمال پور، نسرین ؛جلد اول، چاپ ، دوم، انتشارات پیک فرهنگ، تهران، ۱۳۸۰
7. جعفر پایور. 1387. روش بازنویسی. روشنان 7. 32.
8. کوثر داداشی قندیلو، صبا حب الهی، فاطمه جوادی، معصومه خیری، فاطمه جعفری کلپیر. 1400. نقش ادبیات در تربیت کودکان. سومین کنفرانس بین المللی فقه و حقوق، روانشناسی و علوم تربیتی در ایران و جهان اسلام
9. رضا صحرانورد، زهرا حسن پور، رقیه حسن پور، فاطمه جعفری کلپیر. 1400. تاثیر ادبیات بر تربیت کودکان. سومین کنفرانس بین المللی فقه و حقوق، روانشناسی و علوم تربیتی در ایران و جهان اسلام
10. زینب رحمانیان. 1398. تعلیم و تربیت در شاهنامه. سومین کنفرانس بین المللی شرق شناسی - فردوسی و فرهنگ و ادب پارسی
11. الهام شاهوردی، مسعود سپه وندی. 1397. مقایسه تطبیقی تعلیم و تربیت در شاهنامه فردوسی و ایلیداد و ادیسه هومر. پژوهشنامه ادبیات تعلیمی
12. الیاس شکری. 1399. تعلیم و تربیت در شاهنامه فردوسی. رامان سخن

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی
The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

13. Kovacs, M., & Beck, A. T. (1977). An empirical-clinical approach toward a definition of childhood depression. *Depression in childhood: Diagnosis, treatment, and conceptual models*, 1-25.
14. Kovacs, M. (1992). Children's depression inventory. *Acta Paedopsychiatrica: International Journal of Child & Adolescent Psychiatry*.
15. Smucker, M. R., Craighead, W. E., Craighead, L. W., & Green, B. J. (1986). Normative and reliability data for the Children's Depression Inventory. *Journal of abnormal child psychology*, 14(1), 25-39.